

V R T E C .



ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 12.

V Ljubljani 1. decembra 1881.

Leto XI.

Bučélica, zvesta božja deklica.

Bučélica vzletéla,
Tjá v širno plan letí:
Ves božji dan hitéla
Nanášati strdí.

„Čimú také marljivo
Nabíraš sládko strd? —
To zate je kvarljivo,
Prineslo ti bo smrt.

Glej! človek presehbíni
Satóvje bo razdjál,
Razdrí ti dom bo líčni
In sladko strd pobrál.

O kaj si mu stóрила,
Bučélica ljubá,
Da roka nja nemíla
Takó s teboj ravná? —

Bučélica v solzicah
Vprek pólja se spustí;
Planjava, dól v cvetícáh
Takój jo zveselí.

„Naj bode kakor rádo,
Nanašat morám strd,
Vsaj stare kakor mládo
Zadéti mora smrt!“

Brašlovce v dan 5. novembra 1881.

J. Bohinec.

Druga mati.

Bilo je leta 187* pet dní pred božičem. Huda zima je bila. Debel sneg je pokrival dol in goró.

Solnce se je nagnilo za visoke goré, na zemljo pa se je legel tihi mrak.

V predmestji necega velikega mesta na Slovenskem stoji zidana hiša na dve nadstropji. Le glej, kakó je v teh sobah tù zgoraj razsvitljeno in kakó se razlegajo lepo ubrani glasovi klavirja po njih. A tukaj spodaj, v tej tesnej, na pólu razsvitljenej sobici, katere je pol v zemlji, — tù je takó tožno, takó žalostno! Siromaštvo in béda je v njej domá. V bornej posteljici, iz katere štrlí tu in tam slama, leží mati, in pri njenej glavi stoji deklica kacih devet let stara — njen otrok Milka.

Nekaj časa je bilo tiho v tej sobi, a zdajci se oglasi Milka: „Mati! takó dolgo ste užé bolni! Kdaj vam bo vender ljubi Bog zopet povrnil ljubo zdravje?“

Globoka britkost se prikaže na materinem lici, ko reče: „Skoraj, skoraj, dete. Le umíri se; ne bođe več dolgo, da zopet vstanem — — — Milka! daj mi svoje ročico in poslušaj me. — — Midve sve siroti. Ali veš, kaj je to, sirota? — — Mlada si še ter nežna kakor lilija in vender moraš užé trpeti!“ — —

„Mamka, mamka! Kaj mi denes takó žalostno govorite? Nikdar vas še nisem takó čula. Povejte mi rajše zopet kako povest,“ pravi Milka.

Britko se jej mati nasméhne ter nadaljuje: „Sirota! Drazega očeta se ne spominjaš, takó rano ti je umrl. In Milka — — — kaj bi ti rekla, ko bi ljubi Bog tudi mene k sebi poklical?“

„Oj ljuba mati! kaj bi jaz brez vas, in nikogar ní, ki bi me imel rad!“ ihtí se Milka.

„Pač, pač, Milka! Usmiljeni Bog v nebesih bođe vedno zate skrbel in ti bo poslal drugo mater.“

„Drugo mater,“ ponavlja počasi Milka. „Saj ste le vi jedina moja mati.“

Mati pa jej pravi: „Jaz imam sestro, ki je tebi teta. Pred več nego li deset leti, ko sem še jaz bila v svojem rodnem kraju, omožila se je bila moja sestra in je šla z možem na Gorenje Avstrijsko v mesto Štajer. Tudi jaz in tvoj rajni oče sva kmalu po tem zapustila svojo domačijo, preselivša se v to mesto. In od tega časa nisem ničesar več čula o tvojej teti. Pisala sem jej sicer, pa je šla menda tudi v kak drug kraj, ker je pismo ni našlo, drugače bi mi bila gotovo odgovorila. O kakó je usmiljenega srcá! — — — Milka! dozdeva se mi, da teta na naju misli; dozdeva se mi, da naju išče. Glej Milka! potem bi bila teta tvoja druga mati; imej jo rada!“ — —

„Pa saj mi vi nesmete umreti, ljuba mati!“ ihtela je deklica, tiščajoč se k obledelemu licu dobre matere.

Čez kratko reče mati z oslabelim glasom: „Idi Milka hitro po gospoda gori!“

Milka je hitela po stolbah k gospodu, a ta ní hotel takój iti; še le, ko ga je Milka s solzami v očéh prosila, šel je trdosrčnež, saj on nikoli ni mogel trpeti teh dveh sirot, ki mu užé dva meseca niste mogli plačati stanovnine.

Prišedša v sobo najdeta ženo — mrtvo. Vedela je namreč, da se jej bliža zadnja ura, in zató je odposlala Milko.

Kakó je jokala uboga Milka! Komaj je verovala, da nima več dobre matere. — —

Druzega dnè proti večeru so prišli štirje neznani možjé ter so Milkino mater odnesli. Vprašala jih je, kam nesó njeno zlato mater, a ničesar jej niso odgovorili. Z njimi je hotela, a jej niso pustili. Ostala je sama, čisto sama to noč, in — bila je sama na celej zemlji.

* * *

Najubóžnejši otrok na zemlji je ta, kateri nima človeka, ki bi pazil nanj z ljubeznjivim očesom. In taka sirota je bila zdaj Milka. Blage, prijateljske duše ni imela, pa tudi domovja več ne, nego pri dobrotnih ljudéh je dobila stanovanje in hrano. —

Zlato solnce je denes zatonilo petič, odkar so Milki mati umrli. — Ljubeznjivi otrok! saj veš, kaj je denes. Sveta noč! Kateremu otroku se ne bi razsvetlilo lice, ko čuje: Denes je sveta noč! — —

Mesto je, kakor vsako noč, razsvitljeno; vender na ulicah ní videti ljudi. Kdo bi tudi zapustil svojo gorko sobo? Čuj, kakó zunaj ledena burja tuli po ulicah, da šipe na oknih šklepetajo! Ubog človek, kateri mora v tem času biti zunaj!

Pa čuj korake! Tam, iz óne ulice nekdo prihaja; majhene postave je, kakor otrok. Prišel je k svetilnici, hitro mu poglej v lice! — Jeli mogoče? — Milka? — Res, Milka je ta otrok! — Ubogo dete! Kakó jej je bled obráz; suhi svoji ročici tiščí v raztrgano obleko, saj ni bilo zlate matere, katera bi jej jo sešila. Hu! trepetá jej glas in ude jej stresa oster mraz.

Denes ni mogla ostati pri neznanih ljudéh. Ko se je jelo mračiti, hitela je iz sobe pod milo nebó. In hitela je nevedoč kam, iz jedne ulice v drugo. Zdajci ugleda cerkev.

Na vrata poskuša in cdpró se. Vstopila je v cerkev. Pri stranskem oltarji je bilo več mož in ženâ, ki so delali. A Milka hitela je tjâ k prednjemu oltarju, kjer gorí večna luč. Pokleknila je ter molila. In molila je zmirom gorkeje ne opazivši, da je jela glasno moliti. V mislih je videla svojo ljubo mater, ki jej je pravila, da bo skoraj dobila drugo mater. Bila je takó vtopljena v gorko molitev, da ní občutila mraza, ki jej je pretresal nežno teló, ter ni opazila gospé, ki je tiho vstopila v cerkev. Bližala se je Milki ter je nekaj korakov od nje postala.

A Milka je molila: „Zlata mati! pogledjte me siroto! Zdaj vem, kaj je to, sirota! Mraz me skelí in lačna sem! Mati pošljite mi teto, od katere ste mi pripovedovali; pošljite mi jo, da mi bo druga mati! Kakor vas jo hočem ljubiti!“

Nehala je. Za sebój pa začuje ihtenje in nekdo jo ljubeznjivo zakliče: „Milka! Ali si ti res Milka Petrič? Povej!“

„Da, gospá! Jaz sem Milka Petrič!“ Gospá jo je srčno objela ter jej rekla: „Ti si! ti si hčí moje ljube sestre, saj imaš vso njeno podobo. Glej! jaz sem tvoja teta; a od tega trenutka bodem tvoja — druga mati. — Predvčeraj sem prišla v to mesto. Kakó sem iskala tvojo mater. Vse sem zvedela, a tebe ní bilo nikjer. Kaj sem trpela zavoljo tebe!“ — In zopet je pritisnila ubogo deklico na svoje prsi.

A Milki je bilo takó dobro pri srci. Gledala je svojo teto, ki je bila čisto podobna njenej materi; a rada jo je užé zdaj takó imela, da bi za njo ravno takó jokala, kakor za svojo mater, če bi jo zgubila.

„Zdaj pa hitive, saj vidim, da mrazú in lakote drhtiš!“ rekla je teta in je prijela Milko za suho ročice ter jo peljala iz cerkve v veliko lepo poslopje. Šli ste po stolbah ter ste prišli v krasno sobo. A tù nek otročji glas zakliče:

„Mama! mama! kje ste bili takó dolgo?“ in pritekla je deklica kacih osem let stara. „Glej, sestrico, Milko sem ti privêdla, Roža!“ rekla je mati. Potem je pa še prišel Rožin oče, kateremu je teta vse povedala.

Milka je morala hitro svojo raztrgano obleko sleči ter je dobila takój lepo, novo obleko.

Deklici sta se kmalu sprijaznili ter se to noč skupaj veselili pri krasnih jaslicah, ki so v kotu užé narejene stale. In Milka je imela res drugo mater — dobro teto. —

Devoján.

Déd in vnuk.

V vási Bregih se je večkrat slišalo imé starega Bukovca. Kadar koli so ljudjé pripovedovali kaj iz starih časov, slišalo se je večkrat: „To in to se je zgodilo, ko je še stari Bukovec na brežkih poljanah krave pasel, ko je stari Bukovec še v samej srajéki po Bregih skakal, ko je stari Bukovec še v zibéli ležal“ itd. itd. Novejši zárod brežkih vaščanov je tedaj starega Bukovca samo po imenu poznal, a bilo je pa še tudi nekoliko zeló zeló starih Brežanov in starih babie, ki so trdili, da Bukovec ni nikakeršna izmišljena osoba, da so ga v svojej prvej mladosti poznali, da so nekateri ž njim v šolo hodili, a stara Meglenka, ki je v vsej okolíci slovéla za najstarejšo ženo, pripovedovala je večkrat, kako jo je nekdanj Bukovec na Miklavžev večer kot parkelj po vsej vási preganjal, v hišo jo pripodil in jo z groznimi verigami v rokah prisilil, da je tri „očenaše“ in tri „češčena si Marije“ klečeč pri peči izmolila, da-sí ni bila več otrok, ki bi se tacih stvari bala.

O Bukovci se je tedaj marsikaj pripovedovalo. Tako n. pr. so znali stari ljudjé pripovedovati, da je bil Bukovec v svojih otročjih letih prvi in najboljši pevec na koru domače farne cerkve, da je celó na goslih znal izvrstno gosti, a neverjetno je bilo res samo to, da je mladi Bukovec neke noči iz Bregov kakor kafra izginil, in da so vsa popraševanja njegovih starišev po njem bila zamán. Kam, kođ in kakó je izginil, o tem nobena živa duša ni znala ničesar povedati. Nekateri so pripovedovali, da so ga ukradli cigani, drugi zopet, da je deček padel v vodo in je utonil, tretji so pripovedovali, da je šel po svetu in pozneje k vojakom, kjer je gotovo postal general itd. Zna se, da so vaški otroci vselej radi poslušali take pripovedi o Bukovci, in da so celó večkrat svoje stariše prosili, naj bi jim kaj povedali o starem Bukovci.

* * *

Necega dnè, bilo je po leti, počí po vsej vási glas, da je nekdanji Bukovec prišel v Brege. V tem hipu se je zbrala malo ne vsa vas pred Čvrčkovo hišo, kjer se je obustavil Bukovec, da vidi staréka, o katerem se je toliko pripovedovalo. In res se na hišnih vratih pokaže zbranej množici stari Bukovec. Bil je res star, prav čestitljive in resnobne postave. S kratkimi besedami pozdravi zbrano ljudstvo, ter mu pové, dá je prepotoval vso Jugoslavijo, da je bil na Hrvatskem, Srbskem, v Bosni, Hercegovini in v Črnej gori, da je mnogo lepíh pesni slišal in se jih tudi naučil péti, ter da žélf